

Kéretlenül küldött cikkeket csak akkor küldünk vissza, ha bélyeget mellékelnek. Kéziratokat hat hétnél tovább nem őrzünk.

Szerkesztőség:
VII., István-út 67.
Telefon : 117-58.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE, A NOTISZTIVISELOK ORSZÁGOS EGYESÜLETE, A NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI, TEMESVÁRI ÉS ARADI NOTISZTIVISELOK EGYESÜLETEINEK ÉS A „FÉRFIGA A NOK VÁLASZTÓJOGA ÉRDEKÉBEN“ HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Lapunk tartalmát csak a NŐ és a társadalom megnevezése mellett szabad átvenni. Cikkék átvételéhez azonkívül a szerző engedélye is megszerzendő.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 83.
Telefon 80-75.

TARTALOM: *Szegvári Sándorné*: A fegyveres béke csődje. – *Carrie Chapman-Cait*: Kína asszonyai. – *Ágoston Petemé*: A választójogi nőmozgalom külföldön. – Glosszák. – *Gergely Janka*: Nők az állami hivatalokban. – *M. I. Schaffner*: Svájci asszonyok a kenyérkereső pályákon. – Szemle. – Irodalom. – *Perkins Gilman*; Versak. – Szerkesztő üzenetei. – Nőtisztviselők Országos Egyesületének rovata. – Nőkongresszus rovata. – Feministák Egyesületének rovata.

A hónap eseménye a nők választójogáért küzdő nemzetközi férfigának Londonban megtartott kongresszusa volt. A képviselt országok száma, a résztvevő személyiségek tekintélye és közéleti súlya, a tárgyalások igazságon és gyakorlati megfontoláson alapuló hangja, az ügy győzelmébe vetett hit lelkesége a kongresszus külső és belső jelentőségét egyaránt magas színvonalra emelte. Ez a nemzetközi kongresszus óriási jelentőségű állomása a nők választójogáért folyó mozgalomnak. Részletes tudósítást lapunk jövő számában közlünk majd.

A dán miniszterelnök október végén törvényjavaslatot nyújtott be a nők választójoga érdekében. A javaslat aktív és passiv választójogot biztosít minden 25-ik életévét betöltött nőnek Minthogy a dán parlament összes pártjai készek a nők választójogát megszavazni, a dán nők politikai egyenjogúsítása biztosított. Siesünk, nehogy mi magyarok legutolsóknak maradjunk a nők polgárokká avatásának folyamatában.

A fegyveres béke csődje.

Írta: *Szegvári Sándorné*.

Mikor évente kipróbálják a politikusok a népekből a mindig növekedő hadisarc milliói és milliárdjait, mindig azzal csittítgatják és ámitgatják őket, hogy ezek az óriási áldozatok okvetlenül szükségesek arra, egyedüli módját adják meg annak, hogy számukra a béke biztosítható.

Hogy mit jelentenek ezek a kiadások ránk, magyarokra nézve, azt eléggé jellemzik a következő kiáltó számok, amelyeket az 1912-iki költségvetésből veszünk: *Külföld 101 millió 500 ezer korona, honvédelem 68 millió.* És még a póthitelek. Ezzel szemben: *Állami népiskolák 18 millió, gazdasági népiskolák*

607 ezer korona. Tanítónőinket pedig meg akarják fosztani a nekik jogosan járó, a férfiakal egyenlő javadalmazásuktól. Legelembb kultúr- és gazdasági szükségleteink, legelembb gazdasági érdekeink elhanyagolására, a dreadnoughtok, az újabb és legújabb javított kiadású mordályok, az Aufferbergerek minden követelése megszavazására készítenek tehát a törvényhozókat azon ürügy alatt, hogy csak így lehet a nép legnagyobb kincsét: a békét biztosítani.

És most vizsgáljuk meg, mit mondanak nekünk az események.

Egy éve annak, hogy egy kultúr- és gazdasági nemzet, még ürügyet sem keresve, rablóhadjáratot indított a török ellen. Mihelyt sikerült az expedíció, négy másik állam veti rá magát a legyőzött és elgyöngült félre s ne tagadjuk: csöndes, de biztos harmóniában az „európai koncerttel.” A jelek arra mutatnak, hogy a vérfürdő nem marad lokalizálva. Egy nagy európai háború komoly lehetősége, valószínűsége előtt állunk.

A rettenetes terhek tehát nem biztosították a békét, hanem igenis biztosították azt, hogy egy mai háború olyan borzadalmakkal teljes pusztításokat visz véghez emberéletben, anyagi és kultúrjavakban, hogy ehhez képest eltörpül mindaz a baj és szerencsétlenség, amelyet múlt idők hadviselési a népekre zúdítottak.

A folyton növekedő, a szomszédot eszeveszetten túllícitálni akaró fegyverkezés nemcsak hogy nem biztosítja a békét, hanem ellenkezőleg: méhében rejtja a háború csiráját.

A katonatisztek, a hadiszergyártók, a szállítók és az ilyen vállalatoknál érdekelt részvényesek számával veszedelmesen növekedik a háborút okvetlenül és hevesen kívánó emberek száma.

A tisztek között pedig éppen a komoly, ambiciózus, hivatásáért rajongó elem az, amelyet a hosszú béke kétségbeejt. Főlöszlegesenek, kitartottaknak, a nép haszontalan terhének érzik magukat ezek a katonatisztek. Már a tekintélyes és befolyásos emberek egy nagy számának ez a *lelki diszpozíciója* is oly feszültséget halmaz fel idővel, hogy már ez is biztosítja a háború kitörését, ha csak alkalom kínálkozik.

A háborúk előidézői nagyon jól tudják, hogy a népek legvitalisabb érdekei ellen dolgoznak. És mint mindig, ha ily merényletek történnek az igazi népjólét ellen, szenvedélyeket igyekeznek ébreszteni és szítani, bűnbakokat felállítani, hogy ezek ellen irányuljon a nép haragja. És hogy ezt a haragot aztán kellő időben gyilkos harci szenvedélyvé lehessen átváltoztatni. A négy királyi hadi kiáltványai között három van, amely vallási és faji szenvedélyekre apellál. Csak Nikita veti meg ezeket az eszközöket és itt is inkább saját költeményeiről szaval. Oroszországban ellenünk izgatnak és bennünk látják a háború akarát, nálunk Oroszország ellen irányítják az emberek haragját.

Pedig üres félrevezetésre szánt szavak mindezek.

Nem lehet a nemzeteket okolni, alapján még az egyes embereket sem vádolni, akik a boszorkányüstben mérget kevernek.

A rendszerben van a hiba. Abban a logikátlan és kegyetlen rendszerben, mely *elavult, kultúránkhoz idegen, kultúránkhoz méltatlan* eszközökkel akar még mindig operálni és célokat elérni.

Minden célt, mit ilyenkor emlegetnek, könnyebben és biztosabban lehetne *kultúreszközökkel* elérni. Vagy mondjuk ki kereken: *nem is lehet* ezeket a kérdéseket a népek valódi érdekeinek megfelelően *máskép megoldani*, mint kultúrelétünkéből sarjadt *modern eszközökkel*.

Vegyük például a kisebb nemzetek létérdekeit és a nemzetiségi kérdést. Ezek a dolgok bennünket, magyarokat is közelebbről érdekelnék.

Biztosított internacionális béke mellett a kisebb nemzet nyugodtan fejlődhetik, de nyugodtan engedheti szabadon fejlődni a vele egy államkötelékben élő nemzetiségeket is. Teheti

ezt azért, mert senkinek sem lesz érdekében a nemzetiségeket izgatni, ha ki van zárva a háború lehetősége.

Mert hisz csak azért izgatják a nemzetiségeket hogy háború esetén az általuk lakott területet könnyebben lehessen megkaparintani, így a nemzetiségi kérdés éle teljesen letompul, különösen olyan viszonyok között, mint Magyarországon, ahol a hegemonia kérdése nem is lehet vita tárgya.

Ahol az ügy nem olyan egyszerű, ott is fentartható a béke akkor, ha nincsenek izgatottok. Látjuk ezt Svájcban, ahol német, francia és olasz békésen megél egymás mellett.

Gazdasági szempontból a fogyasztók nagy tömegeinek érdeke csak a nyitott piac lehet. Kolóniáit kiki hódítsa meg magának a maga *jobb áruival*, a maga *megbízhatóbb kereskedelmével*, a maga *magasabb kultúrájával*.

Mind a béke fentartása, mind a gazdasági érdekek ápolása és a nemzetiségi kérdések megoldása irányában *egyet* kellene a népeknek legsürgősebben kikényszeríteniök: *a teljes döntési hatalommal ellátott, kötelező internacionális bíraskodás intézményének megalapítását*.

Hogy ez a reform életbe léphessen, ahhoz valamennyi kulturnemzet erős és határozott politikai akaratmegnyilvánulása volna szükséges. A parlamentek közös, internacionális meg egyezése alapján meg is lehetne tagadni a főlöszleges hadiköltségeket.

Ez a politikai akarat *ma már létezik*; de legnagyobb része ma még nem szabad, le van kötve a politikailag jogtalan *női nemben*. A férfiak többségében pedig még nincs meg, talán soha sem lesz meg kellő intenzitással ez az akarat. Láttuk ezt a múlt esztendőben, mikor a tripoliszi háború kitörése után nagy kulturnemzetek törvényhozó testületeiben is pillanatokra véstjósloán fellángolt a harci szenvedély. A férfiak, különösen ha tömegesen vannak együtt, nagy többségükben nem megbízhatók, mert még mindig felébrednek bennük az ősi szenvedélyek, a verekedő ösztönök.

De bezzeg megvan ez az akarat, ez az energia az *asszonyokban*-, sajnos, egyelőre nem láthatjuk hasznát, mert ezek az erők csak a politikai jog bírásával léphetnek akcióba. Ma még nincs politikai jogunk, nincs politikai befolyásunk. *Ezért és csakis ezért* lehetséges, hogy dicsőített kultúránk dacára, ma még mindig az erkölcs teljes hiánya, lábbaltiprása uralkodik a nemzetközi vonatkozásokban.

Hazudni, rabolni, gyilkolni, a gyengét leteperni és aztán egyesült erővel négy oldalról reátámadni, gazdasági és kulturértékeket irgalmatlanul elpusztítani, mindezt szentesíti, dicsőíti a *férfiuralomra* alapított és görcsösen fentartott rendszer.

Elő tehát *a nők politikai jogával, mindekenélőtt a magyar nő választójogával*, hadd érvényesüljenek végre a nemzetközi vonatkozásokban az erkölcs legegységesebb követelése: az élet és a nyugodt társadalmi fejlődés biztossága kulturális alapon.

Kína asszonyai.

Írta: *Carrie Chap man-Catt*, Peking.

Sehol a világon nem nyugózték le a nőt a törvények és szokások annyira, mint Kínában. Mindnyájunk előtt ismeretes az a századokon át dívó szokásuk, hogy a nők lábukat szoros kötéssel elnyomoritották; de ennek káros jelentőségét csak az tudja igazán megítélni, aki látja ezeket az asszonyokat. Még mielőtt Kínába értünk volna, már láttunk ilyen elnyomoritott lábú teremtéseket, amint a hajókra fel- és leszálltak, és bár napjainkban már nem a törvény kötelezi erre a nőt, nagy többségük mégis kötést visel a lábán. Úgy bicegnek szegények, mintha lábuk térden alul fából volna. Sokan csak úgy tudnak járni, ha valamire támaszkodhatnak. A szegényebb asszonyoknak itt is kell dolgozniuk, tekintet nélkül alig használható lábukra, s mert normális módon nem tudnak mozogni, munkájukat térden csúszva vagy valamibe kapaszkodva kénytelenek sokszor elvégezni. Dohány- és selyemgyárakban ezrével láttunk asszonyokat elkötözött és hasznavehetetlen lábakkal. De ez még nem is a legrosszabb oldala a dolognak. Az elkötözött lábú asszonyok sarkukon kénytelenek járni, ami a test normális tartását lehetetlenné teszi s a medence elgörbülését idézi elő, ami viszont az anyaságot teszi rendkívül nehézé és veszedelmessé.

A lányokat nagyon fiatal korukban adják férjhez, anélkül hogy férjüket azelőtt valaha is látták volna. Férjük anyjának felügyelete alatt élnek, mint valóságos rabszolgák, akik a szabadságot soha nem is ismerték. Öt éven keresztül, éppen abban az időszakban, amikor a mi lányaink szabadon jönnek-mennek, szórakoznak, vagy iskolába járnak, ezek a szegény kínai leányok a legnagyobb szenvedéseket kénytelenek elviselni, hogy természetadta lábukat hasznavehetetlen csonkká, úgynevezett „arany liliumokká” nyomorítsák, mert különben nem kapnak férjet. Ha ez a testi kínzás befejeződik, következik a házasság, amely többnyire ugyanekkora lelki gyötrelmekkel jár. Egy kíniai beszélt nekünk, hogy „amit boldog házasságnak neveznek, az Kínában nem igen fordul elő; ez itt egészen ismeretlen fogalom.” Ha az asszonynak nem születik fiú gyermeke, a férjnek joga van egy második asszonyt is elvenni, sőt, ha elég gazdag, még többet is.

A köztársasági elnöknek, Inán Shih Kain-nak tizenhárom felesége van. Nevelésben eddig az átlagos asszony egyáltalában nem részesült, házat csak a legfontosabb alkalmakkor hagyta el. Teljes gazdasági függésben tartva, a társadalmi élet és ipari munka minden szabadságától megfosztva, olyan fizikai szenvedésre és elnyomoritásra van utalva, mely a szabad mozgást lehetetlenné teszi s ennek következtében a férfitől elmaradva, a kínai nő az életnek csak keserves oldalát ismerte. De a faj bűnhődött és bűnhődik a természet ellen elkövetett vétségért. Kína elzárta asszonyait, de el is vettette régtől fogva helyét a nagy nemzetek közt és elzárt országgá lett maga is. Férfiai elpohosultak és ennek nyomait mutatják ma is. Ez a közös benyomása minden külföldinek.

A kínai nő mai helyzete jelentékenyen jobb és javulása szinte tüneményes gyorsasággal halad. Egy emberöltő óta a nevelés és tanulás előnyeit élvezik és mindinkább nő fel szabadulásuk reménye. Canton szomszédságában a fiatal nők fellázadtak s erre az egyetlen lehetséges módot választották: több „öngyilkosok clubját” alapítottak. Ezek titkos társaságok, s a fiatal leányok, akik belépnek, megfogadják, hogy nem élnek olyan házasságban, amelyet az ország szokásai előírnak. Ha valamelyik tagnak a szülei nem egyeznek bele, hogy a leány férjét saját tetszése szerint válassza meg s hogy ne kelljen addig férjhez mennie, míg a neki tetszőt meg nem találta, látszólag bele nyugszik a szülei által kívánt házasságba és férjhez megy. Az a szokás, hogy három nap elteltével a fiatal asszonyok haza mehetnek anyjukat meglátogatni. Ezt az alkalmat használják fel az asszonyok az öngyilkosság végrehajtására. Már sok fiatal nő szegült ilyen tragikus módon ellene a fennálló szokásoknak, ami kétségtelenül megtette a maga hatását a közszellemre.

A forradalomra készülődő titkos társaság, a „Tung Ming Hui,” már nőket is szólított fel csatlakozásra. Századok óta ez volt az első eset, hogy nőket intelligens lényeknek ismertek el, kiknek véleménye és munkája értékes. Asszonyok, de különösen diáklányok tömegesen özlönlöttek a szociális életbe, büszkén és boldogan, hogy szabadok és hogy módjukban van tenni valamit, ami a világot előbbre viszi. Úgy dolgoztak, mint a trójaiak és olyan kötelességeket is vállaltak, amelyek férfiaknak voltak szánva. Sokakat közülük kémeik gyanánt fogtak el és végezték ki. Sokan pedig nagy szónoki képességet fejtettek ki s az eszmék leghatásosabb terjesztőinek bizonyultak. Mikor már a forradalom kitört, ezek az asszonyok megalapították a „Halállal dacolok klubját” és fegyvereket s élelmiszereket csempésztek Kínába. Minden nő, aki elég vakmerő volt erre, önmaga

tette kockára életét, de egyetlen egy sem szökött meg. Később pedig sokan álltak katonának, s nagyrészüket fel volt fegyverezve és ki volt tanítva. Sokan otthonukat, mások tanulmányaikat hagyták oda. Ezeknek az „Amazonoknak a számát 2-4 ezerre teszik. Sok fiatal nő maradt a harctéren; szembeszálltak a hallálal hazájukért. Ha meggondoljuk, hogy mennyi előítélet veszi körül a fiatal nőket világszerte, s hogy ezek az előítéletek Kínában még sokkal fokozottabb mértékben vannak meg, mint Európában, akkor értékelhetjük csak eléggé ezeknek a nőknek hősiességét és erős elhatározásukat, hogy hazájukat jobb kormányzathoz segítsék. Mindenfelől azt hallani, hogy a fiatal nők előkelő, tiszteletben álló családok leányai voltak. Többekkel közülök találkoztam is; nőiesen bájos leányoknak találtam őket. Majdnem mindnyájan elfűzött lábakkal indultak neki a katona életnek, de a szélesedő látókör következményeképp a kötést eltávolították lábukról, mielőtt még az „arany liliomok” tökéletesen kiformalódtak volna. És bár lábuk nem volt teljesen elnyomórítva, de már nem volt normális, mégis a férfiakkal egyenlő szolgálatra vállalkoztak.

A háború befejeztével klubjukat választójogi egyletté alakították s az új köztársaságtól a férfiakéval egyenlő jogokat követeltek. Avval érveltek, hogy a nőkre vonatkozó törvények és szokások igazságtalanok s hogy a nők jobban el tudják dönteni, mi szolgál az ő javukra. Nem mulasztottak el semmiféle alkalmat követeléstik hangoztatására. Megjelentek a törvényhozó testületek előtt, megbeszéléseket folytattak az elnökkel és a kabinettel. Politikai éleslátásuk és gyakorlati érzékük bámulatraméltó. És ezek az asszonyok nem a Nyugattól tanultak, mert legtöbbször csak kínai nyelven tud olvasni. Ugy látszik, teljesen saját belátásuk ajapján dolgozták ki a küzdelem haditervét. Általában igen intelligensek, gyors észjárásúak, erélyesek. Több női klub van már Kínában, s a választójogi mozgalomban néhány ezer asszony vesz részt. *Most dolgoznak azon, hogy a Választójogi Világszövetséghez csatlakozzanak s hogy delegátusokat küldjenek a budapesti kongresszusra.*

Meglátogattuk Cantont is. Fölmentünk a parlament karzatára s letekintve, egy modern csodát pillantottunk meg – a kínai törvényhozó testületnek 9 nő tagját láttuk a teremben. Később egynéhánnyal közülök együtt ebédeltünk. A helyzet nagyon érdekes és eredeti volt, csak azt sajnáltuk, hogy nem tudtunk velük beszélni, mert csak kínai nyelven tudnak. Shangaiban. Nankingban és Pekingben a suffragistek ünnepélyeket rendeztek tiszteletünkre, amelyekeri beszédeket is tartottak nagy hallgatóság előtt. Nekünk is kellett beszélnünk, amit

aztán kínai nyelven tolmácsoltak. A kínai nőszónokok közül sokan kitűnő előadóképességet mutattak. Mindaz, amit láttunk és hallottunk, nagy örömmel és meglepődéssel töltött el. Ki hitte volna, hogy még a kínai nők is megmozdulnak! Pedig az övék szervezett forradalmi mozgalom meg vagyok róla győződve, hogy bármi történjék, ezek az asszonyok éppen oly önfeláldozóan és céltudatosan fognak dolgozni nemük felszabadítása, kiművelése semelése érdekében, mint az egész világ úttörő asszonyai. Canton kerület asszonyai leadták szavazatukat az ideiglenes parlament megalakulásakor, de másutt még nem kaptak a nők szavazójogot, s valószínűleg ezek sem kapták még meg végérvényesen. Nem látom egyelőre nagyon biztatónak a nők választójogának kilátásait, de mindenesetre nagy jelentőségű az a tény, hogy magában Pekingben néhány ezer nő követeli a választójogot s hogy többfelé vannak választójogi egyletek néhány száz taggal. A kínai nők, mint a teknősbéka a mesében, még megelőzhetik a gyors futású nyulat, nyugati testvéreiket, akikkel versenyt futnak az igazság felé.

Fordította: *Ágoston Péterné.*

A választójogi nőmozgalom külföldön.

Összeállította: *Ágoston Péterné.*

Dánia. A dán miniszterelnök a Folkethingnek törvényjavaslatot nyújtott be az alkotmány módosításáról ennek lényeges határozatai közt első sorban a nők pasz sziv és aktív választójogának megadása szerepel. A választójogi korhatárt 25 évben állapítja meg a javaslat az eddigi 30 helyett.

Anglia. Az érdeklődés központjában a Reform Bili vagyis a választójogi törvény tárgyalása áll. A javaslat harmadszori tárgyalása alkalmat nyújt arra, hogy a parlamentben újból felvessék a nők választójoga kérdését. Mind a *National Union* a „suffragist-ek, mind a *Women's Social and Political Union*, a „suffragette! táborában általános az a vélemény, hogy a nők választójogának sorsa a *Labour Party* magatartásától függ. A suffragettek vezére, Christabel Pankhurst szerint s ugyané; a nézete néhány vezető *Labour Party* képviselőnek is ennek a pártnak, ha a Reform Bili nem tartalmazza a nők választójogát, egyenesen ellenzékbe kell mennie, hog] ezáltal kényszerítse a kormányt sokszor hangoztatott ígérete beváltására. Az összes választójogi szervezetei lázas agitációt fejtenek ki, hogy a parlamentet a női választójoga érdekében befolyásolják. Országszerte nagy gyűléseket, meetingeket és tüntető felvonulásokat rendeznek.

Franciaország. Finistère kerület Conseil Générála feliratot intézett a kormányhoz a nők politikai ékülönösen községi választójogának sürgős megvalósítás érdekében. „Congrès Permanent du Féminisme Intel nationale* néven központi iroda áll fenn néhány év

Parisban; célja az összes országok feministái közt összeköttetést tartani fenn, s a választójogi mozgalmak felől kölcsönösen tájékoztatni egymást.

Németország. A Választójogi Szövetség tisztikai szept. 30-án Weimáriban tartott gyűlést óriási érdeklődés mellett. Többek közt a választójogi irodalom széleskörű terjesztését határozták el. Münchenben szeptember 23-25-e közt folyt le az országos választójogi kongresszus, amelynek befejezésül nagy tüntető felvonulást rendeztek, Németországban az elsőt.

Egyesült-Államok. Az ohioi bukás, amelyet főleg annak tulajdonítanak, hogy az Uniónak ezt a részét a legműveletlenebb idegen elem lakja, amely hazájából nem hozta magával az emberi szabadság gondolatát, nem csüggesztette el az amerikai feministákat, sőt annál nagyobb erőfeszítéssel dolgoznak a népszavazás előtt álló államokban: Michigan, Wisconsin, Oregon, Nevada és Kansasban, ahol a nők választójogának sorsa novemberben fog eldőlni. – A newyorki feministák nagy választójogi hetet rendeztek a Hammerstein-színházban. Estéről-estére más és más választójogi szervezet gondoskodott az előadás keretében szenzációs választójogi attrakcióról, amelyet előadás után nagy szabású meeting követett.

GLOSSZÁK.

Ki bűnhődik? Egy kávéház rejtett szobájában büntanyára akad a rendőrség: néhány gazdag ember mulat 7 fiatal leánynyal; letartóztatják a kávést, feleségét és a főpincért, kórházba viszik az *egyől egyig beteg* leányokat A gazdag emberek? Nyugodtan keresnek – és a pénzükért találják – más büntanyát.

Az ötödik ügyosztály. „Kitiltották az állami főgimnáziumból a leánynövendékeket” címen a következőket írja a Szegeden megjelenő „Délmagyarország”: „Szokatlanul érdekes jelenet játszódott le ma reggel a szegedi állami főgimnázium előtt, az utcán. A nagy, komor épületből egymás után jöttek ki síró diák-kisasszonyok. A könyv ott volt még a hónuk alatt, a zseb-kendőt meg valami gyerekes erőfeszítéssel szorongatták a kezükben és folyton a szemüket törölgették vele. Néhány perc múlva már egy egész síró csapat zokogott bús együttest a járdán és a gyászos melódiát gyakran megzavarta az ilyenkor elmaradhatatlan orrfűvás. Végre az egyik szép, szőke leány elnevette magát a kétség-telenül disszonáns hangversenyen, mire a többiek is ért-hetetlen változáson mentek keresztül és mindnyájan kacagni kezdtek. Másik pillanatban már a leányok földhöz csap-kodták a nyílt utca során könyveiket és hivalkodó kiálto-zásba törtek ki:

– Ha kidobnak bennünket az iskolából, akkor nem tanulunk!

Ennek a nem mindennapi jelenetnek érdekes a története. Szegeden ugyanis tizenöt-húsz oly úri leány akadt, akik magánúton akarják végezni a gimnáziumot. Vannak azonban olyan tantárgyak, amelyek absztrakt dolgokkal foglalkozván, magántanulás útján el nem sajátíthatók. Ilyen például: az algebra, fizika, geometria. Könyvből ezeket nem lehet megtanulni, mert a tanár magya-

rázata nélkül, senki nem képes megérteni a rettenetes, nyakatekert levezetéseket. Ezért Szele Róbert dr. tan-kerületi főigazgató és Kárpáthy Károly dr, az állami fő-gimnázium igazgatója – igazán liberális és modern gondolkodásról tevén tanúságot, – megengedték a ma-gántanulóknak, hogy ezekre az órákra bejárhassanak az iskolába. Ez természetesen nagyon megkönnyítette nekik a tanulást.

Tegnapig senkinek eszébe se jutott, hogy ezen fennakadjon. A leányok a fiukkal egy osztályban tanultak és a matematikai óra után szépen hazamentek. Manapság ezen nem is lehet megütközni mikor az élet a kenyér-kereső nőtől épen annyi képzettséget és tudást követel, mint a férfitől. Tegnap azonban leirat érkezett a gim-názium igazgatójához, a közoktatási minisztérium jól ismert V-ik ügyosztályától, amely a középiskolák ügyeit intézi. Az ügyosztály vezetőjének, Boncz Ödön miniszteri tanácsosnak aláírásával ellátott rendelet megtiltotta, hogy a leányok továbbra is együtt tanuljanak a fiukkal és utasi-totta az igazgatót, hogy ennek értelmében intézkedjék.

Így történt, hogy ma reggel kitessékelték az inté-zetből a tanulni vágyó leányokat – a kultúra, a haladás nevében? . . .”

Október végén pedig a közoktatásügyi miniszté-rium, szembehelyezkedve a főigazgató tiltó határozatával, megengedte a losonci gimnázium le dny növendékeinek, hogy tanulmányaikat zavartalanul folytassák.

Reméljük, a „férfiúi következetesség” most már végkép ebbe az irányba kényszeríti a közoktatásügyi kormányt.

Ki ért a kézimunkához? A székesfőváros tan-ügyi osztálya megbízást adott a most már véglegesen szervezett szakfelügyelői állásokat elsősorban betöltő tan-erőknek. Mi természetesebb, mint hogy jól fizetett munkáról lévén szó, legnagyobbreszt férfiakat bízott meg. Legérdekesebb, hogy a polg. leányiskoláknál még a kézi-munkaszakot is férfi érti legjobban s így azoknál az iskoláknál, amelyeknél a tanerők több mint 80%-a nő, egyetlen nő sem szakfelügyelő; csakúgy mint az óvo-dáknál, ahol csupán nők működnek.

A szegedi kicsapott diákok. Még min-dig ott tartunk, hogy az iskolák – különösen a középiskolák – megtorlásnak tekintik a büntetést, ahelyett, hogy mindazt, amit a diákok helyesen vagy helytelenül cseleksznek, az ő okulásukra, jövőbeli boldogulásuk előmozdítá-sára használnák fel. Egy szegedi középiskola tanára *találkozik* diákjaival egy éjjeli mulató-helyen (ez a vidéki diáktragédiák tipikus kezdete) és közülük ötöt, aki elég becsületes, vagy elég ügyetlen arra, hogy meg ne szökjék, a tanári konferencia elé idéztet. Nem gondol arra, hogy 18-20 éves legényekkel szemben aquod licet közmondása semmiképpen sem áll meg és ha a tanár úr nem tud parancsolni gerjedel-meinek, a gyerekekberektől még kevésbé várhatja ezt; természetszerűleg nem érzi magát hivatottnak arra, hogy megmagyarázza nekik, mit kockáztatnak ösztöneik pillanatnyi kielégi-

tésével; de arra sem gondol, hogy az eset felfűvése hány fiatalabb diák előtt fogja a mártíromság glóriáját szőni a mai társadalom fajrontó szokásait követő, az idősebbek példájától félrevezetett 5 diák alakja körül. A tanári karban is csak kétféle vélemény jut kifejezésre: a hypokriták kegyetlen, elnézést nem ismerő damnatioja és az ösztönök korlátlan uralmát „természetesnek” találó u. n. liberális álláspont. Senkinek sem jut eszébe, hogy a tanár mentora lehetne tanítványainak, aki bizalmasan, barátságilag figyelmezteti őket – saját hibáját is beismerve – arra, hogy ők jobb, igazabb, az emberi fajt fölfelé vivő fölfogást vihethének a sexuális életnek ma fertőzött légkörébe és hogy önuralmuk esetleges küzdelmeit busásan jutalmazná a későbbi nagyobb, igazabb boldogság. De ki gondol erre? összeül az iskolai törvényszék, amelyet Wedekind oly mesterien pellengérezett ki és . . . nem mer határozni, mert fél a felelősség súlyától. A főigazgató elé viszi a tanári kar ezt az ügyet, amelyet úgy kellene elintéznie, mint a gondos szülőknek a gyermekük csinyjeit: idegenek beavatása nélkül, kímélve a fiúk becsületérzését, szerető gonddal. A főigazgató nem érezhet több barátságot az idegen diák iránt, mint a saját tanára és díszhelyre tart igényt a menyországban, amiért jóformán földönfutóvá tett néhány fiatal embert, aki az idősebbek példáját kritika nélkül követte. Bár találnák meg a *diákok anyái* azt a gyöngéd, őszinte magyarázó hangot, amelyet a *korábbi komoly nemi felvilágosítás hiánya* tesz ilyen égetően szükségessé!

Nők az állami hivatalokban.

Írta: Gergely Janka.

A „Nő és a Társadalom” megemlékezett már arról, hogy az államszámvitel-tanfolyamokat immár nők is látogathatják. E tény elég fontos ahhoz, hogy most amikor az erre vonatkozó királyi kézirat a hivatalos lapban megjelent, visszatérjünk a régebbi hírre.

Az október 13-án megjelent királyi kézirat így szól:

Vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére megengedem, hogy a tizenhatodik életévüket betöltött és négy középiskolai osztály, vagy annak megfelelő, a nők kiképzésére szolgáló egyéb tanintézetek sikeres elvégzését igazoló nők a tudományegyetemek jogi- és államtudományi karán, illetve a jogakadémiákon tartani szokott államszámvitel-tanfolyamokra rendkívüli hallgatókúl a vallás- és közoktatási miniszternek esetről-esetre kikérendő előzetes engedélye alapján felvehetők legyenek.

Kelt Bécsben, 1912. évi március 14-én.

Gróf Zichy János s. k. Ferenc József s. k.

Ez a királyi engedély olyan, mint a mesebeli királyi szó. Egy csapásra megszűntet egy sereg igazságtalanságot, egyszerűbe felszabadít sok ezer embert az alól a járom alól, amelyet eddig a konvenció, a meg nem értés és a – hivatalos körökről van szó – precedens hiánya rakott rájuk.

Mit jelent ez az engedély? Először egy újabb hatalmas lépést a koedukáció felé, másodszer a jogi tudományok szentelt és a nők elől hét pecséttel elzárt csarnokának megnyitását az eddig kirekesztettek előtt. Egy kicsit körülbástyázva ugyan, mert hiszen csak esetről-esetre külön kikérendő miniszteri engedély alapján vehetők fel a királyi kézirat értelmében nők az egyetemek jog- és államtudományi karán, illetve a jogakadémiákon tartani szokott államszámviteli tanfolyamokra, azonban, az első lépés itt is megtörtént és kétségtelen, hogy a jövő fejlődés iránya csakis a tan- és munkaszabadság egyenlősítése felé tarthat.

Ez a fontos lépés hosszas megfontolás és már megszerzett gyakorlati tapasztalatok eredménye. Tudtunkkal eddig már 10-12 nő végzett külön engedély alapján államszámviteli stúdiumokat, le is vizsgáztak és alkalmazást is nyertek már a belügyminisztérium státusában, mint az állami gyermekmenhelyek számtisztjei és számellenőrei. Az utóbbiak nagy összegű pénzt kezelnek, teljesen önálló és felelős munkakört látnak el és a főtisztviselői létszámhoz tartoznak.

Ezen a ponton – melyet csak sorrendben említünk utoljára – bír a felségengedély az összes dolgozó nők szempontjából korszakalkotó fontossággal.

A kurzus megnyitásának természetes következménye és egyedüli célja csak az lehet, hogy azok számára, akik a számvitel-tanfolyamot sikerrel elvégzik, az állami hivatalokat hozzáférhetővé tegye. Ezek a hivatalok – az immár megszerezhető kvalifikációval bíró nők elől annyival kevésbé zárhatók el, mert a köztisztviselőkről szóló 1883:1. t-c. seholy sem mondja ki azt, hogy állami tisztviselő csak férfi lehet.

Lássuk már most, melyek azok az állami tisztviselői állások, melyek a törvény értelmében és a most már megszerezhető minősítés alapján a nők számára is elérhetők.

Az idézett 1883: I. t-c. 17. §-a ekként rendelkezik:

„A minisztériumoknál, megyéknél és törvényhatósági joggal felruházott városoknál, a pénzügyi igazgatóságoknál, adófelügyelőknél, illetékkiszabási és adóhivataloknál, a dohányjövődéknél, az állami jóságigazgatóságoknál, a bányászat és pénzverésnél, az államnyomdánál, a lottó- (azóta megszűnt), posta- és táv-irdaigazgatóságoknál, az állami zálogházaknál.

tébolydáknál, kórházaknál és gyermekmenhelyeknél (újabb intézmény, a törvény szövege még nem sorolja fel) és általában minden állami hivatalnál és Intézetnél alkalmazott számvevő-ségi és ellenőrző tisztviselőtől a főgymnáziumi vagy főreáltanodai tanulmányok bevégezése és érettségi vizsgálat, vagy ezen középtanodákkal egyenrendű kereskedelmi iskola avagy megfelelő katonai tanfolyam bevégezése, továbbá az államszámviteltani vizsga letétele kívántatik meg.

Az államszámviteltani vizsga a hivatalba lépés után is letehető, de a kinevezés vagy választás a vizsga leteltéig véglegesnek nem tekintetik, s az illető előléptetésben nem részesülhet."

A 18. §. pedig ezeket mondja:

„A központi állampénztár, a zágrábi állampénztár, valamint az adóhivatalok és határvámhivatalok tisztviselőire, a köztörvényhatósági pénztárnok, alpenztárnok (ellenőr) és könyvvezetőre, a gyámi pénztárnokra, az állami hidaknál a pénztárnok és ellenőrre nézve a képzettség a főgymnázium vagy főreáltanodai tanulmányok bevégezése és érettségi vizsga, vagy a valamely ezen középtanodákkal egyenrendű kereskedelmi iskola vagy megfelelő katonai tanintézet bevégezése és a szabályszerű vizsgálatokról bizonyítvány. Azok, akik az állami számviteltani vizsgát letették, minden állami és törvényhatósági vagyongazdálkodó hivatali állásra előnnyel bírnak."

Ezekhez járulnak még mindazok az állások – számuk néhány ezerre rúg, – amelyekhez a négy középiskola is elégséges. A királyi kézirat értelmében ugyanis ennyi előtanulmány is elégséges a kurzus látogatására.

Az állam nőtisztviselői előtt tehát nyitva az út; a díjnoki állásokon keresztül, melyeknél eddig még a legkiválóbbak is megrekedtek, elérhetik mindezeket a fokozatokat: gyakornok, számtiszt, számellenőr, számvizsgáló, számtanácsos, főszámtanácsos, igazgató.

A mesterségesen felállított korlátokat lerombolta a fejlődésnek a királyi trónig is elhatoló törvényszerűsége. Az állami adminisztráció szövevényes gépezetében eddigis kitűnően bevált női munka ezután még szélesebb körben érvényesülhet.

Az államszámviteltani tanfolyamon megszereshető képesítés az új állásoknak szinte beláthatailan seregét teszi hozzáférhetővé a nők számára. Igaz, hogy az engedélyt mindig külön kell a minisztertől kérni, de nem tehető fel, hogy a miniszter alapos ok nélkül megtagadja azt, amikor a felségengedélyre nézve éppen ő tett előterjesztést. Hivatali utódai remélhetőleg szintén nem igyekeznek majd a haladás szekerét visszafelé fordítani.

A vizsgálatról szóló szabályzat is megjelent a hivatalos lapban. Nagyon sok furcsaságot láttunk benne, a jelölt és vizsgáló biztos okatlan és céltalan túlfárasztását és békóba-berését. De ha eddig is letették ezren és ezren a vizsgálatot, nem lehet feltételezni a későbbi jelöltekéről, hogy alapos készütség mellett ki ne bírnák a vizsgálat tortúráját.

A dolgozó nők nagy örömmel fogadják az újítást, a reform kezdeményezői pedig igen nagy várakozást fűznek hozzá. Az egy évig tartó kurzusokat már alkalmazásban levő díjnokok is látogathatják hivatali főnökeik engedélyével. Vizsgálatokat rendszerint havonként tartanak, mindenkor Budapesten.

Svájci asszonyok a kenyérkereső pályákon.

Írta: M. T. Schaffner, Zürich.

(Vége.)

A koszt és szállásadás a számlálásnál csak bizonyos mértékig vétetett tekintetbe, mert csak olyanokat vettek fel, akik kettőnél több személynek adnak kosztot és szállást. Így tiszta képet erről az iparágáról nem nyertünk.

Egy következő foglalkozási csoportot a közlekedés neve alá foglalhatunk. 14 209 üzemből összesen 75.949 férfi és 10.849 nő dolgozik, tehát csak 12% nő. Itt sem tudjuk meg, hogy a nők milyen minőségben működnek, a szükséges adatok hiányában. Legnagyobb része a nőknek a posta szolgálatában működik éspedig 3986-an. Mivel azonban a postánál évek óta az a tendencia, hogy a nőket magasabb állásoktól elzárják, a postásnők száma mindinkább csökken. A telefon és távirtda összesen 7139 egyént foglalkoztat, köztük 3283 nőt, itt tehát 45% a női alkalmazott. A vasútnál 45190 alkalmazott közt 2784 nő van, akiknek legnagyobb része korlátör, vagy tisztogatónő.

A felosztás utolsó csoportja a közigazgatást, Jogszolgáltatást, tudományokat és művészetet foglalja magában; ez a csoport 21,093 férfi mellett 12.289 nőt mutat fel. A számlálásnál a művészeteket kivéve csak az önállóan és függetlenül működőket vették fel; sem a szövetségi, kantonális és községi adminisztráció, sem a nyilvános iskolákban működő tanítóság, sem az összes kórházi személyzet nincs ideszámítva. Az egyes foglalkozási ágak a következő számokat mutatják fel:

Közigazgatás, jogszolgáltatás, tudomány, művészet	Üzemek száma	Foglalkozók száma	Nők száma	Nők % száma
Nyilvános hivatalok . . .	804	3255	382	12
Jogvédelem	1464	3112	333	10
Egészségügy és beteg- ápolás	7152	14374	7040	49
Tanítás és nevelés . . .	2040	5670	3653	64
Egyéb tudományok . . .	560	1653	153	9
Művészetek	2003	5318	723	14
	14033	33382	12289	37%

Az e csoporthoz tartozó kenyérkereső nők helyzetének minőségéről szintén csak a később publikálendő adatok fognak felvilágosítást nyújtani. Az eddig közltek-ből csak hozzávetőleges következtetést vonhatunk; csak azt sejtethetjük, hogy az a 382 nő, aki nyilvános hivatalban működik, leginkább ápolónő és sókimérési elárúsítónő. Továbbá feltehető, hogy a jogvédelemmel foglalkozó 333 nő legnagyobb része irodai alkalmazott és hogy a 3653 magántanítónő közt számos nevelő intézeti tulajdonosnő van. Az orvosok közt 299 nő van felmutatva, akiknek nagyrésze valószínűleg működő családtag, mert a hozzávetőleges megállapítás szerint mindössze 50 gyakorló orvosnő működik Svájcban. A szülésznői pályát illetően az adatok megbízhatóbbak; látjuk belőlük, hogy Összesen 2625 nő foglalkozik bábasággal. A privátkórházakban és szanatóriumokban összesen 2923 kenyérkereső nőt számláltak, akiknek legnagyobb része az ápoló-személyzethez tartozik.

A neveléssel és tanítással foglalkozó nőkről megbízható adatokat az 1900-i számlálásból kaphatunk, ahol az összes nyilvános iskolák tanítósága föl van véve. 1900-ban tehát 25145 egyén foglalkozott tanítás- és neveléssel, köztük 12.706 férfi és 12.439 nő. Saját iskolájában 801 férfi és 1779 nő működött; idegen és állami iskolában 11905 férfi, 10.660 nő. A különböző iskolafokokon nagyon egyenlőtlenül oszlanak meg a női tanerők. Az elemi iskolák és privátiskolák csaknem teljesen a nők kezében vannak, míg az alsó középiskolákban 39%, a felső középiskolákban 17% a női tanerő. A felső iskolákban csekély a női tanerők száma; erről a megfelelő adatok hiányoznak. Annyi bizonyos, hogy 1900 óta e téren is erősen hódított a női munkaerő. Csodálatosan kicsi a tudósok, írók, hírlapírók, irodalmárok, szerkesztők, fordítók száma, akikhez még az önálló mérnökök és földmérők is fel vannak véve; mindössze 1653, akik közt csak 153 nő van. Valószínű, hogy azokat a foglalkozásokat csak mellékfoglalkozásként üzik. A svájci sajtó évkönyve u. i. 1909-ben 1332 újságot és folyóiratot regisztrál s ehhez a számhoz rosszul illenek a szabad foglalkozásokról szóló számlálási adatok.

A művészetekkel 4590 férfi mellett 728 nő foglalkozik. Ezek egy része azonban nem alkotó művész, hanem múzeumokban és tárlatokon foglalkoztatott alkalmazott. Az oberlandi fafaragás 172 nőt foglalkoztat. Festőművésznőt 73-at számláltak, azonkívül 23 üveg- és porcelánfestőnőt. A színészet adatai sem megbízhatók, mert augusztusban a legtöbb színház zárva van, s így mindössze 362 tagból álló színházi személyzetet számláltak 271 férfival és 91 nővel.

Végül meg kell emlékezni a cselédpályáról, amely a nők nagy számát foglalkoztatja. A számlálás, mely csak üzemekre vonatkozott, természetesen csak azokat vette fel, akik valami foglalkozási ághoz tartoznak, mint a gazdasági és földművelési foglalkozási ágban alkalmazottakat, ellenben a magánháztartásokban dolgozók kimaradtak. Ezért, hogy ez irányban felvilágosítást nyerjünk, az 1900-1 számláláshoz kell fordulnunk. Itt az tűnik ki, hogy akkor 84.072 női cselédet számláltak, ami az összes női lakosságnak 5%-át képezte. Ellentétben minden egyéb női pálya adataival, amelyek növekedőben vannak, a

női cselédek száma folyton csökken. Erre nézve az 1910-i népszámlálás adatai fognak biztos felvilágosítással szolgálni.

M után a svájci nők részvételét a kenyérkeresetben számszerint bemutattuk, érdekes lenne a dolgozó nők munkaviszonyairól- és feltételeiről is tudomást szereznünk, valamint a munkásnők különböző osztályainak szociális helyzetéről.

Ez azonban messze vezetne, mert a viszonyok a foglalkozási ágak és a kantonok szerint a legkülönbözőbbek. A női kenyérkeresetnek ez az oldala egy következő feldolgozás anyaga lesz.

SZEMLE.

Az első anyakönyvvezetőnő. Nagyváradról írják nekünk, hogy Biharmegye főispánja Szendrei Szabó Mária okleveles tanítónőt, Váry Ferenc körjegyző nejét, Újlétára teljes hatáskörrel anyakönyvvezetővé nevezte ki és a házasságkötések teljesítésével is megbízta Magyarországon ez az első eset, hogy nőt ilyen minőségben alkalmaznak.

Nő, mint a tudomány áldozata. A „Gyógyászat” írja: „A Salpetriére Röntgen laboratóriumának asszisztensnője, aki 1898. óta dolgozik ott, oly súlyos sérüléseket szenvedett mindkét kezén, hogy nemrég azok arnputatója vált szükségessé. A francia belügyminiszter a becsületrend lovagkeresztjével tüntette ki.” Mindazok, akik a Röntgen-sugarak vizsgálatának első éveiben vették e célt szolgáló laboratóriumokat, mikor még nem ismerték az ólomernyő védelmét, súlyos sérülést szenvedtek kezük fejjén, mert a sugarak – hisz ezen alapszik bőrgyógyító hatásuk is – tönkreteszik a bőrsejteket; ilyen tragikus kimenetelű sérülésnek azonban eddig nem hallottuk hírét. Valószínű, hogy ennek fokozásához a nőkbe nevelt fatalisztikus, resignált magatartás járult hozzá és tett» ily végzetessé. – Egy budapesti klinika Röntgen-laboratóriumának laboránsnője most, *10 évi napidíjas alkalmazás után* lép elő XI rangosztálybeli tisztviselővé Reméljük, hogy tönkre nem tett kezekkel foglalja el a magas polcot.

Nők a törvényhozásban. Washington felszabadult asszonyai a törvényhozásban a következő intézkedések keresztülvitelét tüzték maguk elé: a házasságtörés egyenlő elbírálása nőknél és férfiaknál (eddig csak a nőket büntették ezért); a gyermekmunka eltörlése; anyasági biztosítás; a szülők egyenlő intézkedési joga gyermekeikkel szemben; bérminimum megállapítása; nők pálvára kiképzése nyilvános iskolákban és állami intézményekben. Californiában, éppen úgy, mint az Unió 34 más államában, egyedül az apák rendelkeznek kiskorú gyermekeik személyéről, neveltetéséről és szolgálatáról. A törvényhozó testület legközelebbi Ülésszakában tárgyalásra kerülő törvényjavaslatok egyike az apák- és anyáknak egyenlő szülői jogot biztosít a gyermekekkel szemben.

A nők közéleti szereplésének sikerei Amerikában. Az Egyesült-Államok törvényhozó testületei elhatározták, hogy egy gyermekvédelmi központot létesítenek Washingtonban, melynek feladata lesz a gyermekek és fia-

talkorúak védelmére, tanulmányozására és törvénykezésre vonatkozó összes kérdésekkel foglalkozni. A fontos állami hivatal vezetésére a filantropiai és tudományos egyletek és személyiségek közös megállapodással Miss Julia Lathrop-ot javasolták, akit Taft elnök nagyarányú szociális tevékenységére való tekintettel ki is nevezett. Miss Lathropnak nagy érdemei vannak a fiatalok bűnösök ügyeivel foglalkozó külön bíróságok létesítése körül. Sokat foglalkozott a szegény- és börtönügygel is. – Clevelandban a városi iskolák felügyelőjévé Harriet Keller asszonyt választották meg. Rajta kívül még Chicagóban is nő tölti be ezt a tisztséget, Flagg Yvung asszony, akinek sikerült a chicagói iskolaügyet alaposan megreformálni. Feladatául tűzte ki, hogy a szinte gyári, mechanikus üzemekké változott iskolák az ifjúság szellemi vezetésére nagyobb súlyt helyezzenek. Sok nehézség leküzdése után teljes eredményt ért el. Sikerei ösztönözték Cleveland városát arra, hogy az iskolaügy élére szintén nőt helyezzenek, akinek ugyanezen reformokat kell majd megvalósítania. – Chicagóban Miss M. Bartelme jogtudóst a fiatalok bíróságához nevezték ki s annak a külön ügyosztálynak a vezetését bízták rá, amelyhez a kisebb vétket elkövető fiatal női bűnösök ügyei tartoznak, miután előbbi hivatalában, mint közgyám, éppen az ilyen ügyek vezetésében nagyon eredményesen működött.

Női iparfelügyelők Németországban.

1911-ben 12 nő volt a gyárfelügyeletnél mint segédhivatalnok alkalmazva. Ez évben ismét két női hivatalnokot alkalmaztak.

Női ügyvéd a legfelsőbb törvényszéknél. Elise Sem mint felsőbbbírósi ügyvéd 1904 óta működik Krisztiániában s most a legfelsőbb törvényszékhez nyert *kinevezést*, ami nagy diadalt jelent a norvég nők számára, mert ő az első nő Norvégiában, aki az ország legfelsőbb törvényszékén gyakorolhat védelmet.

A tanítóság és a költségvetés. Hiú reménység volt, amely elhitette a tanítósággal, hogy a költségvetés keretében számbavehető fizetésrendezés kecsegteti. A közoktatásügyi költségvetés indokolásában erre vonatkozólag a következőket találjuk:

„Tekintettel a jelenlegi nyomasztó, általános drágaságra és a nehéz megélhetési viszonyokra az állami elemi iskolai tanítók fizetését és lakpénzét rendezni kívánom s e célból *a közeljövőben törvényjavaslatot szándékozom az országgyűlés elé terjeszteni*. A törvényhozás hozzájárulásának reményében ezen újabb illetményrendezésnek az *1913. évben esedékesse váló költségeire* általánösszegkép 1.900.000 K-t állítottam be tárcám költségvetésébe. Ez összegből, tekintve, hogy a lakberek rendezé-

sére már 500.000 K-t az előző évben is előirányoztam, ezúttal csupán *1.400.000 K jelentkezik tiszta többletként.*”

Amerikai tanítók a nők választójogáért. A Nemzeti Nevelő Egyesület Chicagóban – a létező ilyenféle egyesületeknek legnagyobbika, amelynek tagjai nők és férfiak egyaránt – rendes évi közgyűlésén majdnem teljesen egyhangúlag állást foglalt a nők szavazati joga mellett. Ennek az egyesületnek körülbelül 30.000. tagja van, egyetemek, kollégiumok, felső iskolák elnökei és tanárai, igazgatói, felügyelői és főnökei, s a közép- és népiskolák tanítósága köréből. Befolyása majdnem határtalan.

Egy nagy angol államférfi a nők választójogáról. Lord Beaconsfield emlékét az angolok évenként ünneplik s ebből az alkalomból a „Common Cause”, a suffragistek (nem harcolók) lapja arcképét hozza a nagy embernek és idézi 1848. június 20-án a Házban elhangzott beszédét, melyben a női szavazati jog hívének vallotta magát. Az idézet így hangzik: „Tudomásomra jutott, hogy nemrég egy más helyen, más országban elhangzott vitában neveltség tárgyává tettek egy férfit, a ki a szavazati jognak a másik nemre való kiterjesztése mellett érvelt. Amennyiben ez elvont elméletre vonatkozik, szeretném látni azt az embert, aki föláll s ezen kívánsággal szembe helyezkedik.” – Majd 1866. április 27-i beszédében így szól: „Azok a feltételek, amelyek az általános szavazati joghoz kívántatnak, nem vonatkozhatnak csupán a férfire. Én mindig azon a véleményen voltam, hogy ha az általános szavazati jogra szükség van, a nőknek éppen annyi joguk van a szavazásra, mint a férfiaknak.”

Hírek Ausztriából. Az alsó-ausztriai tartománygyűlés új választójogi szabályzatot fogadott el Wiener-Neustadt és Waidhofen a/d Ybbs részére. Az új törvény az adófizető nőket közvetlen választójoggal ruházta fel (eddig csak férfi-megbízott útján szavazhattak). *A szavazás kötelező.* Minden következetességet nélkülöző ellentét ez a 30. §-nak, amely megtiltja az osztrák nőknek politikai egyesületek alakítását. Eszerint egyrészt érettnak tartják Ausztria nőpolgárait a politikai jogok gyakorlására, míg a fővárosban, valamint Ausztria sok más részében az asszonyok *százezrei* megmaradnak gonosztevőkkel és gyengeelméjűekkel egy sorban.

Válopörök Amerikában. A válopörök száma 1890-től 1900-ig 7.05%-kal csökkent Coloradoban, Idahóban, Utahban, Wyomingban, ahol a nőknek már akkor választójoguk volt annak ellenére, hogy az Egyesült-Államok egész területén 3.78%-kal emelkedett a válopörök száma.

Egy dán feljegyzései Steadról. Néhány év előtt Stead Kopenhágában is járt s mivel Lady Aberdeentől, a Nők Világszövetségének elnökétől hozott nekem üdvözlést, alkalmam volt vele megismerkedni. Sohasem fogom elfelejteni azt a benyomást, amit kellemes egyénisége, kifejező arca, szellemes, derült és komoly beszélgetése mindenkire tett. Ő, mint mondta, nem különös barátja a nőknek, sem a férfiaknak. Férfi és nő együtt alkotják az emberiséget. Sajnálja, ha valamelyik nyelvben az „ember” fogalomra nincs külön kifejezés. Mikor az esperantót dicsérték előtte, az volt az első kérdése, van-e az ember

számára, amiben nő és férfi egyaránt értődik, külön kifejezés, mert különben nem akar tudni róla. Elvei közé tartozott, sohasem beszélni olyan hallgatóság előtt, melyből az egyik nem ki van zárva. Mikor a fehér rabszolgaság elleni küzdelemmel foglalkozott, egyszer egy kis városban tartott előadást, melyet úgy hirdettek, hogy azon csak férfiak vehetnek részt. Mikor Stead erről értesült, kijelentette, hogy előadását nem tartja meg. A rendezőség azon mentegetődzésére, hogy nőknek nem volna elég hely a teremben, kijelentette, hogy egygyel több hely lesz, amennyiben ő elmarad. A rendezőség kénytelen volt új plakátokat kiragasztatni, melyen a nőket is felszólították az előadáson való részvételre.

Jacques Dalcrose módszere. Pedagógusok és zeneértők egyaránt élvezték azoknak a ritmikus mozgásgyakorlatoknak és a hallásképző eljárásoknak bemutatását, melyekkel Dalcrose hellerani intézetében képesít gyermekeket és felnőtteket arra, hogy a rhytmus legkülönbözőbb nemeit necsak külön külön és egyszerre felfogni, szétválasztani, de mozgásokkal követni és így izomérmézetek útján is eszméletükben rögzíteni tudják. Milyen öröm volna, ha az arhythmikus vagy zenei hallással nem rendelkező gyermekeket ily módon képesítenék a zenei hatás elemeinek élvezésére, ahelyett, hogy eredménytelen kalimpáló kísérleteikkel önmaguknak és környezetüknek szereznének kínos órákat! Mennyi haszonnal járna, ha ilyen gyakorlatok útján ki lehetne puhatolni a gyermek zene iránti fogékonyságát, mielőtt annak képzésében kezdenek; és ha a tehetséges gyermekek számára nem a testet emésztő gyakorlás volna egyedüli módja tehetségük fejlesztésének! Akik osztják érzéseinket, örömmel fogják tudomásul venni, hogy gyermekek, felnőttek, pedagógusok egyaránt részesülhetnek e módszer szerinti tanításban a Női Líceum helyiségeiben (VI., Váci-körút 31).

Különfelék. Heidelbergben a minisztérium egy kizárólagos női szanatórium létesítését engedélyezte. Az orvosi vezetést dr. Erna Glaeser heidelbergi orvosnő vette át. — Izabella Goodwin asszonyt, ki eddig mint bűnügyi hivatalnok működött, *fődelektív*vé léptették elő. — Krupp és neje 200.000 márkás alapítványt tettek *anyavédelmi* célokra a gyárakban alkalmazottak részére. — Dr. Klara Seippel városi segédorvos Chikagóban a legutóbbi esküdtszék! tárgyalásoknál a tárgyalást vezető bíró előterjesztésére három esetben az *esküdtszék elnöke* volt. — Az „*Alaska Steamship Company*” Mariposa nevű hajóján a *drótnélküli táviró* kezelésére Miss Maggie Kelsot alkalmazták.

IRODALOM.

Wirker István: A feminizmus. Tudományos Zsebkönyvtár 220. sz. Stampfel-féle könyvkiadóhivatal. Ára 70 fillér. A feminizmus lényegének *alapos* megvilágításától ugyan igen távol áll a füzetecske, mindazonáltal tájékoztatóul ajánlható azoknak, akik legalább fogalmat akarnak szereznii a feminizmusról. Szerző a feminizmus tudományával arányban nem álló szűk keretbe szorította a „Feminizmus jogosultsága”, „Elettani adatok”, „Társadalomtörténeti adatok”, „Nőmozgalmak” és „A nők mai helyzete és a feminista törekvések célja” című fejezeteket. A felületes tájékozódással megelégedőknek ajánlhatjuk a

füzetecskét, amely nagyobb igényeket nem elégíthet ki. Jó szolgálatot tehet olyanok tájékoztatásával, akik a feminista mozgalomban nem kompromittált szerzőnek elhiszik majd, hogy a feminizmus *nem* a szabad szerelem kiküzdéséért van a világon, amit a „hivatásos feministáknak” nem szoktak elhinni. Ha tudományos célokra alkalmatlan is, gyakorlati célra: a feminizmus propagálására teljesen alkalmas a nőmozgalmat ismertető parányi füzet. Terjesztését ajánlhatjuk.

Túl a palotákon. A könyvpiacnak eseménye lesz az a könyv, mely ezen a címen maholnap elhagyja a sajtót. Túl a palotákon a sötét és szomorú Budapest fekszik; szem és szív kell hozzá: meglátni, ami ebben a világban fájdalmasan szép, bánatosan fölemelő, a mindennapi emberi küzdelem epepeájának halhatatlanságát leheli magából. A budapesti belső város szűk látóhatárára gigantikus vonalakat rajzolnak a paloták; túl rajtok, künn a sivár városzéleken van a barakk, az ingyentemető, az olcsó halál, a drága nyomor, az egyszerű szívek véres útja, a groteszkbe csukló nagyszerű fájdalom ezer változata *Antal Gézáné* azokban a riportokban, melyeket ebből a világból kihozott, *fölfedezte nekünk a fájdalmas szíveknek ezt a Budapestjét*. Ezek az írások komorak, de akárhányszor a derű zománca csillog rajtok, azé a derűé, mely szívárványt sző az életben dúló energiák darabokra törődött apró erőlködéseiből, a kis emberek életlihegéséből és a szegénység torz poéziséből; néhol megrendítők, mint a palotákon túl folyó élet kitalálás nélkül élénk dobott képei, de sohasem elvedvtelenítők, nem nehezék, mert egy nagy világáros ezernyi életvertjének végzete érzik ki ebből az anyagból. Itt nem kritikát írunk most, csak bejelentjük ezt a nagy várakozást érdemlő könyvet; azok, akik egybegyűjtve fogják kapni ennek hivatott riporterek a könyvét, megelépetéssel fogják megállapíthatni: hogy egy új és rendkívüli világot ismertek meg, mely itt szövi nem nagy távolságra tőlük a maga hatalmas életét; mert egy nagy város nyomorának, szegénységének, elesettjeinek és kitagadottjainak boldogságkeresésében ép olyan fékezhetetlen erő nyilatkozik, mint a pénznek az uralkodási vágyában. Gorkij-regények alakjai és színei tűnnek ebben a könyvben élénk a maguk speciális budapesti voltában. Ezek nem novellák, hanem minden irodalmi voltak mellett riportok, ami azt jelenti: nincs bennük hamisítás. Megrendül a szív, ha az „Egy este a furgonon” fejezeit olvassa, vagy hallja, amikor meséli egy anya a Liga épülete előtt, hogyan ment neki gyermekeivel egyszer a Dunának! ... A sajtó és a közönség bizonyára méltó fogadtatásban fogja részesíteni ezt a könyvet, melynek szép szomorúsága és különös derűje az eredetiség teljes erejével ragadja meg a figyelmet és újszerűségének varázsával a legkedvezőbben állítja be a szerzőt. A könyv, november második felében fog megjelenni Ára 2 kor. lesz. Megrendelhető a Világ kiadóhivatalában (VI., Gyár-utca 4)

Corray, Heinrich: *Garben und Krürze*. Gute Kunst und Literatur für Jugend und Volk Verlag Edward Erwin Meyer (Aarau- Leipzig-Wien.) Ára? Az antológiák esztetikai hatását mozaikszerűen csoportosított, különböző művészekről származó festmények vagy szobrokéval lehetne összehasonlítani: a különböző jellegű benyomások kergetik és zavarják egymást. Az elmélyedésre törekvő laikust gyűjteményes kiállítások és egy írótól származó gondolatok elégitik ki jobban De mivel van az antológiáknak rövid léleketű, az „általános műveltség” szempontjából minden híres író legalább futtában ismerni kívánó közönségük: Corray vaskos kötetét mint izléssel, lelkiismeretesen összeállított gyűjteményt a legjobbak közé sorolhatjuk Német, angol, francia, skandináv íróknak jól megválogatott munkatöredékei: Keller, Wilde, Zola, Lagerlöf, általában az irodalom legjelesebbjeinek munkáiból vett részletek azt az illúziót kelthetik, mintha ebből a könyvből megismerhetők volnának a toll e nagy művészei. Böcklin, Courbet, Menzel, Segantini és mások festményeinek elég jó reprodukciói díszítik a kötetet és

remélhetőleg fejlesztően hatnak az ifjúság és a kisebb szellemi igényű felnőttek izlésére, akiket csupán attól féltünk, hogy nagyképűvé teszi őket annyi irodalmi nagyság látszólagos megismerése. Megfelelő ifjúsági irodalom oly kevés lévén, ifjúsági iratnak örömmel fogadhatjuk el az izléses gyűjteményt.

Megnyugtató.

Charlotte Perkins-Gil man után angolból *Szigethy Edith*,

Nem hiszed-e, hogy sorsod jobb lehetne
Annál mit az ég eddig megadott. . .
Nőd mint anya is oly boldoggá tett-e,
Hogy nincsen más reményed, óhajod?
Volt számára dalod, magasztalásod,
Ki élted dicső királynője lón?
Nem szórt rá ajkad gyalázatot, átkot,
Mebántó, szitkos szóval – megvetőn?
Menj, böngészd át az akkor irt sok könyvet
Mikor Nő nem tudta: mi az *írás!*
Halld, mit szóltak keresztény s pogány bölcsek,
Olvasd el, hogy mit tartott a világ!
Nem volt erő, amely ellankaszthassa
A Nő bús sorsát vázoló kezét,
Oly sötét széken, mely bemocskolhassa
A felmagasztalt „női jellemet”.
Éva, Pandora minden rossz szülője,
Régente bűn s halál jelképe volt!
„Minden gonoszban rálelünk a nőre!”
Idézik újabban a példaszót.
Bírtad a nőt, hisz tied volt egészen!
Mint rabszolgád, anyád, vagy jegyesed,
Meg is vallottad már százszor, ezerszer,
Meggyóntad, hogy: ki nem elégített!
Testvér! a *Jövő asszonyát* ne féljed!
Többet ad majd, annál amit ígér:
Jobb anya, jobb, nemesebb feleség lesz
De – mint Nő is – *külömb* a réginél!

Ha anyám tudná...

Charlotte Perkins-Gilman után angolból *Szigethy Edith*

Ha anyám – amint kellene –
Tudná, mit érezek,
Nem nehezítené meg úgy
Hogy jó gyermek legyek.
Igyekszem megcselekedni,
Amit mond, vagy akar,
De mindent félremagyaráz
És igazságtalan!

Százszor megteszek valamit.
Egyszer – elfeledem –
Akkor rám néz s rám olvassa
Hogy rövid az eszem!
Megparancsolja: ezt, vagy azt.
Én rögtön ugróm is .. !
Am ő elmond mindent újra
Mikor tudom úgysis!
Mintha nem érteném a szót!
És ha felbőszülök,
Kijelenti: nincs több ilyen
Haszontalan kölyök!
Nagy szomorúan fekszem le,
Sírva imádkozom,
És hogy másnap jó lehessen,
Már alig várhatom.
Megvirrad a reggel reám;
Úgy érzem, „jó” vagyok,
De tudom azért, estélig
Mégis csak kikapok!
Vájjon hogyan képzelheti,
Hogy én szegény gyerek
Mint a *nagyok* éppen olyan
Tökéletes legyek.

Szerkesztő üzenetei.

– ú. – – zs –. Ifjúságára való tekintettel s mert olyan szépen kéri, e helyen lenyomtatjuk:

Magyarok Istene! Bocsássad meg nekem,
Amiért pihenésben tán zavarlak téged.
Gyöngye nő eszemmel valamit nem értek . . .
. . . Felelj nekem, kérlek, arra a mit kérdek.

Ha a magyar haza nagy veszélyben forgott,
Vájjon a magyar nő nem védte azt legott?
Vagy az «Egri Nőknek» regéje, csak mese
S a nők hiúságát élesztgetnék vele?

Ha a király s népe nem érték meg egymást,
(Hisz a magyar haza sok keserven ment át)
Nem-e a királynénk volt a mi békítőnk?
S Nagy Magyarasszonynak, nem-e őt neveznök?

És ha a magyar nő bátor a csatában,
Nem állná meg helyét a békés világban?
S magyar nőnek lenni, csak úgy szép gondolat,
Ha *férfi* részére védi a jogokat?

S magyarok Istene! Most már csak azt kérdem:
Hát ennek a népnek megvirrad majd végre,
És ha egyenlő lesz mind ezen országban.
Csak a magyar nőnek ne legyen hazája? . . .

Magyarok Istene! Ne felelj még nekem!
Lehet, hogy e nemzet belátja, hogy tévedt . . .
S megérti majd végre, hogy a magyar haza . . .
. . . *Újra ébred akkor, ha a nő is szabad!*

Külön meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

**A NŐTISZTIVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
ÉS ARADI, NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI,
TEMESVÁRI FÍÓKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS ÉRTEBITÉSEI.**

Postatak. 17764.
TELEFON 80-75.
Egyesületi helyiség;
VI., Andrásy-út 88.

A szerkesztésért felelős; Gergely Janka.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot. – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak 6 K.

Értesítjük tagtársainkat, hogy egyesületünk nem november 1-én, hanem

november 15-én

foglalja el a

Vigadó-tér 3. sz.

alatti új helyiséget A házgondnokság ugyanis kérésünkre megengedte, hogy november első 2 hetében, amíg az új helyiség átalakítása megtörténik, a régi lakásban maradjon az egyesületünk. Ezért az előzékenységért e helyen mondunk köszönetet a házgondnokságnak.

A költözködés előreláthatólag nem fog nagyobb megszakítást előidézni az egyesület munkálkodásában. Csupán a könyvtár forgalmát vagyunk kénytelenek november hóra beszüntetni, amit tagtársaink szíveskedjenek ebből a közlésből tudomásul venni.

Az állásközvetítés új rendje. Titkárságunk kérésére választmányunk szükségesnek tartja, hogy az állásközvetítés körüli eljárást módosítsa. Ez okból az állásközvetítőt a választmány állandó és közvetlen ellenőrzése alá helyezte és az állásközvetítés hivatalos óráit a

d. e. 11- 12-ig és

d. u. 6-8-ig

terjedő időben állapította meg. Állásközvetítési ügyben tehát *csakis* ezekben az órákban fogadunk feleket. Az új rend a költözködés után azonnal életbe lép.

Kreutzer Lipót tagtársunk könyvét, mely „A munkaviszony a kereskedelemben” címen hagyja el legközelebb a sajtót, minden tagtársunknak figyelmébe ajánljuk. Ez lesz a legelső magyar forrásmunka a magántisztviselőkérdés egész komplexuma számára.

A Könyv ára bérmentes, ajánlott megküldéssel 3 korona 50 fillér. Megrendelhető egyesületünkben.

Feldmann Albertné Mintz Mira tagtársunk október 21-én hirtelen elhunyt. Egyesületünk német nyelvi tanfolyamainak kitűnő vezetésével igen nagy és eredményes munkát végezett egyesületünknek ez a szimpatikus tagja, akit őszinte részvétünk kísér sírjába.

Novemberi összejövetelek: 6-án, 13-án, 20-án és 27-én szerdán este 8 órakor a *szociális tanfolyam* folytatólagos órái, melyeken minden tagtársat szívesen látunk A legújabb bel- és külföldi irodalom alapján igyekszünk e tanfolyamon a bennünket közelről érdeklő szociális problémák lényegébe behatolni s a fejlődés irányával és törvényszerűségeivel megismerkedni.

7-én, 14-én, 20-án és 28-án vigalmi bizottsági ülések a január 11-iki Vigadóbeli nagyestély előkészítésére.

17-én, vasárnap a sportszociális félnapos *kirándulást* rendez Solymár-Hüvösvölgy útirányban. Találkozás d. e. 8 óra 40 perckor a nyugoti pályaudvar indulási csarnokában.

Tornacsapatunk október havában kezdte meg a rendszeres tornászást a Magyar Testgyakorlók Köre szakszerű vezetésével. Érdeklődő tagtársaink a legközelebbi

időben még csatlakozhatnak a csoporthoz. Az órákat hétfőn és pénteken este 1/28-tól 1/29-ig tartjuk a város központjában fekvő igen jól felszerelt tornateremben. Hozzájárulási díj havi egy korona. Jelentkezéseket az iroda fogad el.

Újabb kedvezmény. Sziklay Cornél Grand Guignol színháza 40%-os kedvezményt ad tagtársainknak. Utalványok az egyesület irodájában kaphatók.

Angol kezdő-tanfolyamokra még lehet jelentkezni.

Lakásváltozások bejelentését kérjük.

Nyugdíjügyek. Érdekes és szomorú beigazolást nyert ama gyakran hangoztatott állításunk, hogy határozottan káros a magánvállalatok nyugdíjpénztárában a nyugdíjellátás. Legyen az a vállalat még olyan nagyméretű, a tisztviselő nyugdíjellátására alkalmatlan. Alkalmatlan pedig abból az egyszerű okból, mert elveszi a tisztviselő önálló cselekvő képességének lehetőségét. Ime egy példa a napokból: Egy budapesti előkelő iparvállalat fuzionált egy másik kevésbé nagyarányú vállalattal; ez utóbbi meghonosította mindazokat a tisztviselőkre nézve káros berendezéseket, amelyek az ő kisebb vállalatuknál, a kevesebb munka mellett még valahogyan keresztülvihetőek voltak. Az összes tisztviselők helyzete tűrhetlenné vált. Tanácsért fordultak hozzánk a nőtagok. Tanácsainkat meg nem fogadhatták, mert csak nagyméretű, általános jellegű mozgalom vezethetett volna célra, ez pedig nem volt keresztülvihető, mert férfikollégáik nagy részt benne vannak a cég nyugdíjpénztárában, máshol nem szereztek nyugdíjra jogosultságot és most nem akarják elveszteni radikális állásfoglalás által állásaikat. Rosszabb helyzetben vannak a rabszolgáknál és türik a sok méltatlanságot, mert aggkoruk ellátását nem akarják elveszíteni. Mennyivel célszerűbb a Magántisztviselők Országos Nyugdíj egyesületénél kötött nyugbiztosítás, amely egyáltalában nem gátol bennünket a szabadságunkban Ismételtlen ajánljuk tagtársainknak, hogy minél előbb iratkozzanak be a Nyugdíjgyulekbe és biztosítsák ilyformán aggkoruk ellátását.

A Nők Választójogi Világszövetségének VII. Kongresszusa.

Budapest, 1913. június.

IRODA:

VII., ISTVÁN-ÚT 67.

A szerkesztésért felelős: POGÁNY PAULA.

Telefon: 117—58.

Sürgőny cím: SUFFRAGIUM

A kongresszus költségeihez ujabban hozzájárultak:

<i>Asztalos Józsefné</i> , Vágújhely, perselygyűjtés	20-34K
<i>Balmazújvárosi földműves asszonyok női szabadszervezete</i> 50.—, Bordás Istvánné 2.—, Deli Józsefné 3.—, Juhász Andrásné 2.—, Szabó Istvánné 1.—, Czige Istvánné 3.—, Molnár Gáborné 1.—, Farkas Istvánné 1.—	63.— „
<i>Barabás Béla</i> orsz. képviselő	10.— „
<i>Brassói izr. nőegylet</i> — Brassó —	10.— „
<i>Diamantiné Vajda Anikó</i> , Vágújhely, gyűjtőívén: Diamant Géza, nyert fogadás címén	5.— „
<i>Dr. Edelmann Menyhértné</i> , Nagyvárad	10.— „
<i>Endrey Kálmán</i> , Nagyvárad	2.— „
<i>Engel Berta</i> perselygyűjtése	20.— „
<i>„Eötvös” budapesti szabadkőműves páholy</i>	300.— „
<i>Football matchre</i> ujabban befolyt	452.60 „
<i>Glück Ella</i> perselygyűjtése	14-35 „
<i>Gombos Alice</i> gyűjtőívén:	
Balassa Oszkár, Baja 1.—, dr. Gruber Sándor 1.—, Fried Jolán, Baja 1.—, Káplán, Hódmezővásárhely 1.—, Hlímó József, Csorbató 1.—, Fodor, Pécs 1.—, Franciska Cohn Breslau 1.—, A. Contin Bukarest 2.—, Hári Pálné 2.—, dr. Deutsch Ernőné 2.—, Biermann Pál 2.—	15.— „
<i>Gyémánt Hedvig</i> , Vágújhely, gyűjtőívén: Gyémánt Hedvig 10.—, Podvinetz N. kereskedő, Győr 1.—, Schnabel Zsigmond 2.—, Back Hermann győri hengermalom r.-t 20 —	38.— „
<i>Halász Józsefné</i> gyűjtőívén, Marosvásárhely: Fekete Izsóné 4.—, dr. Farkas Róbert 15 —, Simon Albertné 1.—, Mechwart Antalné 1.—, Simon Sándorné 2.—	28.— „
<i>Halmos Imre</i> fogadás megváltása	20.— „
<i>Dr. Kaszás Ignácné</i>	10.— „
<i>Kurzweil Gáspárné</i> — Érsekújvár — perselygyűjtése 22.18, adománya 5.—	27-18 „
<i>Mellerné Miskolczy Eugeniá</i> perselygyűjtés angol estéken	5.40 „
<i>„Nyittravármegye” szerkesztőségétől</i> , dr. Sándor Gyuláné gyűjtése alapján ujabban	134.— „
<i>Rimaszombat s Vácake Jótékony Nőegyesülete</i>	25.— „
<i>Szarvasi Jótékony Nőegylet</i> — Szarvas —	10.— „
<i>Szegeváry Sándorné</i> gyűjtőívén:	10.— „
Signer Richárdné	1-87 „
<i>Székely Lili</i> perselygyűjtése	1 85 „
<i>Weiszberger Ilonka</i> perselygyűjtése	40 314-33 „
Eddigi gyűjtésünk	41.537 42 K
Összesen	

A Balmazújvárosi földműves asszonyok áldozatkésztsége örömmel és büszkeséggel tölthet el mindnyájunkat A legszebb emberi érzések egyikéről, a szolidaritásról, az együttérzésről tesz tanúságot, hogy balmazújvárosi asszonytársaink mostoha gazdasági helyzetük mellett is kötelességüknek tartják nemcsak kivenni részüket az agítálás és szervezés nehéz munkájából, hanem a reájuk nézve más, súlyosabb: anyagi áldozatok lerovásából is Ez az áldozatkésztség követésre méltó példa gyanánt álljon mindegyikünk előtt!

A hangverseny tiszta jövedelmét a művésznő kongresszusi alapunknak engedi át Jegyek kaphatók a Harmónia zenemű-kereskedésben. (IV. ker., Váci-u. 20.)

Vidéki előkészítő bizottságunk elnöke, *Engel Berta* — Nagysurány — kitűnő indítványt nyújtott be a gazdasági bizottsághoz: lásson hozzá már most mindenki szilveszteri ünnepély, vagy mulatság, vagy más társasösszejevetel rendezéséhez. *Az ünnepély jövedelmével gazdagítsuk a kongresszusi alapot!*

Az indítványt azzal egészítjük ki, hogy *karácsonyi vásárok* rendezését is vegyük programmba, különösen vidéki tagtársaink. Az iroda mindennemű rendezéseknél készséggel bocsátja rendelkezésre tapasztalatait és összeköttetéseit.

Októberi beszámoló.

Az egyes bizottságok serényen dolgoztak munkaprogramjuk megállapításán.

A *kalauzoló bizottság* október hó 23-án kezdte meg a téli programjába vett megtekintések sorozatát. E megtekintések célja, hogy a kongresszusi vendégek kalauzolására vállalkozó tagok maguk is alaposan megismerkedjenek Budapest szociális intézményeivel, művészi becsű épületeivel és gyűjteményeivel, valamint más közérdekű vállalataival.

Ezúttal a Hűtőházat és a Községi kenyérgyárat tekintették meg; mindkettő a főváros élmezőjének számottevő tényezője; nagyméretű épületeivel, modern berendezésével és szakszerű vezetésével mindegyikük látványosság számba megy.

A tolmácsoló bizottság francia és angol nyelvű kurzusain a résztvevők élénk érdeklődése mellett folyt a tanítás. A francia kurzus kiváló vezetője *Végh Károlyné*, a legnagyobb odaadással végzi önkéntesen vállalt feladatát; munkájának bizonyára meg is lesz a kielégítő eredménye. Az angol haladók kurzusát *Miss Jessie Simpson*, Budapest legképzettebb nyelvtanítóinak egyike vezeti kiváló szakértelemmel és nagy buzgósággal.

Meg kell említenünk a nő választójogáért küzdő férfiligák Londonban (október 23-29-ig) tartott nemzetközi kongresszusát is, mint olyan eseményt, amely kongresszusunk jelentőségét internacionális vonatkozásában nagyban emelte, amennyiben legközelebbi összejevetelét kongresszusunk idejére tűzte ki. Őszinte örömünkre ügyvezető társelnökünk, *Schwimmer Rózsa*, kérésünknek eleget téve elvállalta, (hálás köszönet érte!) hogy a kongresszuson előkészítő bizottságunkat képviseli. E fárasztó missióval óriási szolgálatot tett a kongresszusnak, mert jelenléte, felszólalásai tették az általános érdeklődés központjává a budapesti választójogi nőkongresszust, olyannyira, hogy már most bírjuk a világ minden részéből egybegyűlt államférfiak, továbbá sok más számottevő férfiú és nő ígérését, hogy nemcsak

személyesen vesznek részt a budapesti meetingen, hanem visszatérve hazájukba, minden erejükkel azon lesznek, hogy kongresszusunk iránt az érdeklődést a legszélesebb körökben felkeltsék. Reméljük, hogy a kongresszus részleteiről lesz alkalmunk november folyamán *Schwimmer Rózsától* személyesen bővebbet hallanunk.

„Twenty Delegates, accompanied by a large party will be sent to the International Woman's Suffrage Congress at Budapest, Hungary, next June.”

Ez a feltűnő betűkkel szedett szöveg egy amerikai lapnak (Womans National Weekley St. Louis) borítékjáról van másolva. A lap olvasóit leszavaztatják, hogy a kijelölt 100 leghíresebb amerikai suffragist asszony közül kiket küldjenek ki a *lap költségén* a budapesti kongresszusra. Amerikai ízű propaganda és vállalkozás, de bizonyítja, hogy milyen népszerűvé tette már eddig is intenzív előkészítési munkánk a budapesti kongresszust.

Novemberi munkaterv.

November 7-én, csütörtökön d. u. ½6 órakor a Feministák Egyesületében a *tolmácsoló bizottság* érte* kezlete, melynek tárgya:

1. *Die rechtliche Stellung der Frau in Ungarn im Vergleiche mit anderen Kultur Staaten.*

Előadó: dr. Márkus Dezső curiai bíró.

2. Az előadásra vonatkozó kérdések és felvilágosítások.

A kalauzoló bizottság november 22-én d. u. Va4 órakor a magyar királyi gyermekmenhelyet tekinti meg (X., Üllői-út 86., 5, 21., 23., 29. és 31. sz. villamos). A kalauzoló bizottság a tél folyamán az I. ker. nevezetességeinek, a Szépművészeti múzeumnak, az V. ker. Népház- és Népszállónak, az Országháznak, a Curiának, a tőzsdének, a Szt. István templomnak, a városligeti múzeumoknak és a kispesti Wekerle-telepnek megtekintését tervezi.

További megtekintésekre vonatkozó indítványokat és szakszerű csoportvezetésre (gyárak, kórházak, stb.) ajánlkóást szívesen vesz a bizottság tisztikara. Bejelentéseket írásban a bizottság elnöke (Mellemé Miskolczy Eugenia VII., Wesselényi-utca 6.) vagy telefon útján a J bizottság titkára (Lamberger Józsefné, József 4-87.) fogad el. A kalauzoló bizottság tagjainak pontos megjelenését kérjük a megtekintéseknél; mert egyrészt járatlan kalauzokra nem bízhatjuk a kongresszusi vendégek vezetését, másrészt a munkabeosztás érdekében tudnunk kell, kire és hány tagra számíthatunk. Új tagok bejelentése, kötelező kalauzoló munka feltételével, személyes beajánlás alapján kívánatos.

A kiránduló bizottság *november 23-án* szombaton d. u. 6 órakor a Feministák Egyesületében tartja első őszi ülését *ár. Bálint Aranka* elnöklete alatt.

Ugyancsak ülést tart november folyamán a propaganda-, művész- és gazdasági bizottság is; az ülések napja lapzártakor még nem lévén megállapítva, külön meghívó útján fogjuk értesíteni a bizottsági tagokat azok pontos idejéről és helyéről.

Tegyen vele kísérletet!

Az angol és francia nyelvű kurzuson újabb résztvevőket szívesen látnak, úgyszintén az *Esperanto tanfolyamon* is, mely utóbbi azonban többek kívánsága folytán esetleg csak januárban fog kezdődni. Az Esperanto tanfolyam vezetését ez alkalommal is *Zipernowsky Károlyné* vállalja. Az angol, francia, valamint az esperanto kurzusokra jelentkezéseket a tolmácsoló bizottság elnöke *Szirmay Oszkárné* fogad el (V., Perczel Mór-utca 2., telefon 37-43.).

Öggyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
TELEFON: 142-40.
Postatakarékpénz-
tári cheque-
számla: 24625. sz.

**A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK,
VALAMINT FELVIDÉKI ÉS NAGYVÁRADI
FIÓKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.**

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6-8-ig.
Magántanítónők elhe-
lyezése ugyanakkor.

A szerkesztésért felelős: Glücklich Vilma. – Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

A politikai propaganda költségeinek fedezé-
séhez újabban hozzájárultak:

nagysárosi Szirmay Oszkár	300- K
(szakértői díj átutalása)	
Eddigi gyűjtésünk	<u>13140.96</u>
Összesen .	13440.96 K

A Gyakorlati Tanácsadó javára:
özv. Horn Antalné.....10- ,

Novemberi munkaterv.

11-én, szerdán este 6 órakor egyesületünkben:
Szülői értekezlet, melynek tárgya: *Új ethikai tanítás.*
Előadó: *Kármánné H. Márta.* Belépődíj vendégeknek
40 fillér.

12-én, pénteken este V28 órakor a Royal-terembe:
Turán-Hacker Mária zongoraművésznő Schumann-estéje,
Adler René hegedűművésza közreműködésével, a *választó-
jogi nőkongresszus javára.*

22-én, pénteken d. u. 6 órakor egyesületünkben
Dr. megyeri Mcgyeriné Brüll Hedvig előadása a *Nem-
zetközi férfiliga londoni kongresszusáról.*

27-én, szerdán este 6 órakor egyesületünkben:
Szántó Menyhért min. osztálytanácsos, a Társadalmi
Múzeum igazgatójának előadása: *A múzeum, mint a
munkásvédelem fejlesztésének eszköze.*

November II. felében, később meghatározott helyen:
*A Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének köz-
gyűlése.* Részletes napirendje egyesületünkben tudható
meg a közgyűlés hetében.

Októberi krónika.

Szülői értekezletünk, amely az ideges gyermekek
helyes kezelését tárgyalta, széleskörű érdeklődést keltett,
ami egyrészt a gyermekek idegességének mind gyakoribb
előfordulásának, másrészt az előadó: *Dósainé Révész
Margit dr.* elismert szaktekintélyének tulajdonítható. Az
egyszerűen, világosan előadott gyógypedagógiai tanácsok-
kat nagy elégtétellel hallgatták szülői értekezleteink
állandó résztvevői: amit pedagógiai érvek alapján a
gyermekek racionális életmódjával évek óta folyó tanács-
kozásainkon megállapítottunk, pontról-pontra megerősítést
nyert az orvos előadásában. A kellő mennyiségű és
minőségű táplálék, az elegendő alvás, friss levegőn tar-
tózkodás és mozgás, mint az egészséges idegélet nélkü-
lözhetetlen alapfeltételei, régen hirdetett, de soha eléggé
nem hangoztatható alapelvek tagtársaink körében. A
mesterséges szórakozások fölösleges volta, a gyermek
mindennemű szerepeltetésének veszedelmei oly tények,
amelyek megértésén egyesületünk fennállása óta fárado-
zik. A nevelés és tanítás természetes menetébe illesztett,
a felelősségérzet felkeltésével párosult nemi felvilágosítás
elkerülhetetlensége nevelésügyi programunk egyik sar-

kalatos pontja. A félelem szellembénítő hatásának elhári-
tása a mesterséges büntetések mellőzésével: oly cél,
amelynek eléréseért már keserves küzdelmeket vívtunk.
Valóságos aratás volt számunkra, mikor ezekkel a szülői
értekezleteinken úgyszólván önként fejlődött nevelési
directívákkal az ideg orvos előadásában újból találkoztunk.
Az előadó egyéniségében kulcsát találtuk egyúttal nagy
gyógypedagógiai sikereinek: a nyugodt, türelmes, szembe-
ötölően jóakarató és megértő bánásmód bizonyára a leg-
fontosabb tényezők egyike az idegesség therapiájában.
Ez a leghasznosabb útmutatással válhatik a szülők szá-
mára, kapcsolatban avval a nagyon értékes útmutatással,
hogy igyekezzünk *felfedezni a gyermek domináló hajla-
mát, képességét; ennek fejlesztésére használhatjuk fel
gyümölcsözően azokat az energiákat, amelyek az ideges
gyermeknél sokszor romboló hatást gyakorolnak más
irányban.*

Gyermekevédelmi értekezletünkön a júniusban
tartott weni Berufsvormündertag lefolyásáról tájékoztatta
fővárosunk hivatásos gyámja, *dr. Engel Zsigmond* tag-
társunk a gyermekevédelmi bizottság tagjait. Világos és
áttekinthető képet nyújtott arról az „*Archiv deutscher
Berufsvormünder*” néven létesült szervezetről, amely a
különböző németországi hatóságok mellett működő hiva-
tásos gyámok között fentartja az összeköttetést és amely
a weni conferentiát is egybehívta. A tartalmas előadás
után Szirmay Oszkár tagtársunk előterjesztette a munka-
programnak a most kezdődő télre tervezett kibővítését:
a magándajkaságba adott gyermekek kinyomozását, fel-
ügyeletét és sorsuknak lehetőség szerint javítását. A
gyermekevédelmi bizottság elnöksége már érintkezésbe lépett
a székesfővárosi árvaszékkal, amely szívesen veszi segít-
ségünket a hivatásos gyámok munkájának kiegészítése
gyanánt. A folytatólagos értekezleten pontos útbaigazítást
kaptak tagtársaink az új hatáskörben végzendő munkájuk
részleteire nézve.

Politikai bizottságunk e hó folyamán is rende-
zett nyilvános gyűlést; október 18-án, a képviselőház
állítólagos megnyitási napjának előestéjén, *Szegvári
Sándorné* tagtársunk tartott előadást e címen: „*Döntő
ütököt előtt*”. Mélyenjáró logikával és izzó lelkesedéssel
fejtette ki, hogy a magyar asszonyok összessége a sok
közös baj, a nagy közös törekvés hatása alatt ma köteles
együtt küzdeni velünk, akik az egész társadalom bajainak
orvoslását kívánjuk lehetővé tenni a választójog megszer-
zésével. A nagy tetszéssel fogadott előadás után *Haypál
Benő, Helm Emilia, Mellemé Miskolczy Engénia,
Volenszky Gyula és Zipernovszky Károlyné* tagtársaink
az együttes akció eszközeire és a szolidaritás külső
manifesztációjára nézve tettek fontos indítványokat,
amelyek egy része azóta már meg is valósult.